

Корпоративна культура організацій ХХІ століття

Збірник наукових праць

2003

Корпоративна культура організацій ХХІ століття: Зб. наук. праць/ Під. заг. ред. Г.Л. Хаста. – Краматорськ: ДДМА, 2003. – 216с.

ISBN 966-7851-12-5

Викладаються питання теорії і практики, які пов'язані з корпоративною культурою вищих навчальних закладів та підприємств – важливого інструменту управління персоналом, забезпечення довготривалого успіху функціонування різних організацій.

Розглядається сутність корпоративної культури, яка обумовлює цінності орієнтації організацій та їх співробітників, діагностика стану і кваліметричні методи оцінки корпоративної культури, її результати.

Описано зв'язок культури з видами менеджменту, мотивацією праці, якістю освіти та інших видів діяльності.

Розглядається роль соціально-психологічної служби підприємств, методика психологичного тренінгу для розвитку корпоративної культури, досвід навчання її основам.

Подані символи, фірмовий стиль, культура мови та інші прояви культури організацій.

Редакційна колегія: докт. техн. наук Г.Л. Хаст (голова), докт. екон. наук Г.А. Дмитренко, канд. екон. наук А.Л. Єськов, докт. техн. наук С.В. Ковалевський, канд. аграр. наук АІН КМ. Левківський, докт. психол. наук О.Г. Солодухова, докт. пед. наук Г.В. Сльникова, О.А. Медведєва.

ISBN 966-7851-12-5

© ДДМА, 2003

Винокурова Н.Я., Гладышева О.В., Маковская Е.А.	69
Корпоративная культура и образование за рубежом	
	69
Розділ 2	
Символи, фірмовий стиль, культура мови	
Яшина Э.В. Роль фирменного стиля в корпоративной культуре организаций	74
Пономаренко С.Ю., Пономаренко Н.П.	
Архетипы та міфологія давньоукраїнських образів-символів	82
Лисак Л.К. Мовна культура як складова частина корпоративної культури	85
Левченко В.Н., Загоруйко Т.И., Намакитанска И.Е.	89
Развитие культуры речи студентов технического вузу	
Гапонова Т.М., Куглер Н.О. Засоби навчання професійного спілкування та комунікативної поведінки на заняттях з українською мовою у технічних вузах	93
Абрамчук О.В. Культура мовлення як чинник професійної та загальній культури майбутніх інженерів	96
Намакитанска И.Е., Куглер Н.О., Гапонова Т.М.	
Навчання культури професійного мовлення у системі підготовки майбутнього інженера	100
Kurochkin O.F. Inspirational teacher – variety, pace, change of activity	103
Розділ 3	
Оцінка корпоративної культури. Її зв'язок з видом менеджменту та іншими факторами	
Хаст Г.Л., Медведєва О.А. Оцінка культури організації с помічкою методів кваліметриї	106
Скибин В.В. Система якості образовання	113
Левченко В.Н., Югов А.М., Загоруйко Т.И.	
Політика якості в ДонГАСА	116

ЗМІСТ**Розділ 1. Сутність корпоративної культури.****Принципи організації та цінності людини**

Федоринов В.А. Управление корпоративной культурой высшего учебного заведения	7
Дмитренко Г.А. Формирование новой управленческой культуры в Украине: антропосоциальный поход	13
Панков В.А., Цельник В.В. Управление развитием корпоративной культуры крупного машиностроительного предприятия	20
Хаст Г.Л., Медведева О.А. Система ценностей и трудовые типы	24
Дрожжанова О.М. Духовні цінності як елемент трудової мотивації	32
Дубінін В.В. Етнічні аспекти корпоративної культури	35
Мишура В.Б., Мишура Е.В. Корпоративные ценности как основа корпоративной культуры	39
Кузьменко В.В. Роль трудовых ценностей в экономической безопасности микроуровня	43
Алексеев С.В. Православное понимание предпринимательства (из истории предпринимательской культуры в дореволюционной России)	47
Каминский П.Д. Формирование и развитие культуры корпоративного управления как фактор обеспечения устойчивого развития предприятия	51
Дубінін В.В., Киріченко Т.В. Роль интересу у формуванні та розвитку корпоративної культури	55
Головінов О.М. Інформаційні аспекти змін ціннісних орієнтацій особистості	58
Ткаченко Н.А., Мишура В.Б. Развитие концепции организационной культуры	62
Котов А.Н. Корпоративная культура и формирование капитала корпорации	65

Еськов А.Л., Хаст Г.Л. Основные направления гуманизации**производства****Колесников Г.О. Діагностика стану організаційної культури підприємств і напрямки її вдосконалення****Хаст Г.Л., Медведєва О.А. Баланс типов организационных культур и управление в вузе****Коваленко Г.А., Ноффе М.Г. Повышение роли коллективного договора в усилении социальной защищенности****работников крупного промышленного предприятия****Астапова Г.В. Теория трудовой собственности и корпоративная культура****Тяжкова М.В. Культурні аспекти функціонування****системи масової комунікації: проблеми сучасності****Світухова С.М. Особливості формування і реалізації****корпоративної стратегії на підприємствах України****Новіцька І.В. Трудові та підприємницькі орієнтири в умовах****корпорацій****Розділ 4****Навчання основам корпоративної культури.****Виховна робота****Медведєва О.А. Трехступенчатая система обучения****основам корпоративной культуры с вовлеченностю****учасников в процесс деятельности****Ковалевский С.В., Кошевая Л.В. Духовность и корпоративная****культура – кибернетическая модель****Дьяков С.И. Психологические аспекты формирования****корпоративной культуры студента вуза****Деева О.В., Хаст Г.Л. Методика и организация тренинга****для развития корпоративной культуры****Макарова Л.Л., Николаенко Т.П. Развитие корпоративной**

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ

О.В. Абрамчук
(ВДТУ, Вінниця, Україна)

The article discusses the necessity of formation of speech culture? Which is grounded in the culture of personality. A special attention is paid to basic principles of Ukrainian language learning by the students of technical university, to the practical orientation of the speech.

Завдання сучасної вищої освіти - не тільки підготовка компетентних фахівців у своїй галузі, але й інтелігентної особистості. Визначальна роль у формуванні мислячої, діяльної, творчої, національної свідомості людини належить мові. Відповідно до Державної національної програми "Освіта. Україна ХХІ ст." та Концепції національного виховання головні завдання мовної освіти – це виховання культури, формування інтелекту, розвиток мовленнєвих здібностей особистості в процесі розв'язання життєвих проблем (побутових, виробничих, духовних) засобами мови [1, 2].

Проголошуючи думку "Культура мови – загальна культура людини", маємо дбати про такі морально-етичні категорії, як любов до рідної мови, мовно-національна свідомість, які стають реальністю тільки при активному ставленні до слова, коли володіння словом як засобом вираження думки, бажання вдосконалювати мовлення стають постійною потребою. Культура мовлення виявляється у виборі й організації мовних засобів, що сприяє умінню спілкуватися, досягати поставлених комунікативних завдань.

За час навчання у ВНЗ у молоді складається інтелектуальний та моральний образ людини, відбувається становлення громадянина, формуються й змінюються її переконання, ідеї, принципи.

Засобами мови здійснюється підготовка особистості, яка орієнтується в сучасній історичній, економічній, культурній ситуації; залучення до національно-культурних традицій; збагачення загальнолюдськими цінностями світової культури; спонукання до самоосвіти та самовдосконалення; стимулювання постійного пошуку творчої самореалізації.

Заняття з мови мають необмежені можливості у формуванні світогляду та світосприйняття майбутніх інженерів, їх мовленнєвої та загальної культури. Мета таких занять – підготовка грамотних фахівців, виховання високоморальних, культурних, сумлінних людей, в яких поєднуватимуться широкий науково-відкритий світогляд, професійна компетентність, самостійність, творчість, національна самосвідомість.

Піклуючись про грамотність, мовленнєву культуру, викладачі мови у вищих технічних закладах освіти намагаються переконати студентів у необхідності мовних та мовленнєвих знань для розвитку загальних знань, освіченості, ін-

тєлігентності. Фахівець повинен вільно володіти письмовою та усною формами національної мови, використовувати свої знання у професійній діяльності та міжособистісному спілкуванні.

Завдання викладачів-мовників полягає у зацікавленні студентів українською мовою не лише як навчальним предметом, а як мовою нації, держави, ду-та писемного мовлення впливає на шанобливе ставлення до української мови та українського народу, української історії, культури, науки. Лексична робота вмотивованістю вибору слова, термінологічних словосполучень, перекладі та порівняння, викликає інтерес до фахового мовлення, допомагають становленню особистості та професійної культури.

Ознакою високої культури мови є не лише багатий словник і знання граматичних норм літературної мови, не тільки вміння вибирати з багатьох слів єдине можливе слово і поставити на едино можливому місці у реченні, а й уміння поєднати різні мовні засоби, розмовні і книжні, використати образні засоби (крилаті слова, фразеологізми, порівняння), вміло корегувати індивідуальне мовлення – темп, інтонацію, вимову.

Знайомство з різними стилями розкриває багатство мови в історичному розрізі та перспективах майбутнього, її глибину й неосяжність, витонченість та вишуканість, визначеність та визнання серед інших мов. Знання стилів сучасної української літературної мови сприяє розвитку усного та письмового мовлення, вдосконаленням культури спілкування та створенню індивідуального мовленняного стилю.

Науковий стиль – найголовніший стиль у навчальному процесі. Ознайомлення з науковими поняттями, визначеннями, термінами – перші кроки в опануванні науковими знаннями. Вивчення наукового стилю для майбутніх інженерів має методичне значення : розвиток термінологічного словника, вміння захищати свої технічні ідеї, систематизувати набуті знання тощо. Культурологічний аспект вивчення наукового стилю – зацікавлення студентів досягненнями вітчизняної науки та техніки, знайомство з іменами українських учених, з внеском української науки у розвиток світового прогресу.

При вивченій офіційно-ділового стилю студенти мають змогу не тільки отримувати теоретичні знання й практичні навички в оформленні ділових паперів, вдосконалювати писемну й усну форми ділового спілкування, регулювати відповідальне ставлення до документів, свій діловий стиль, імідж. Використання на заняттях з ділового мовлення ілюстративного матеріалу (історичні довідки, факти біографій історичних діячів, вчених, політиків, митців, для яких Україна була сенсом життя) примушує замислитися молоду людину над своїм ставленням до Батьківщини: відповісти рідною мовою, знання історії, традицій своєї країни, усвідомлення національної належності, відчути особистістю відповідальністю за майбутнє свого народу.

98

Ознайомлення з публіцистичним стилем відбувається через засоби масової інформації, призначения яких – формування суспільно-політичних ідеалів, вплив на громадянський почуття. Вивчення цього стилю збагачує словниковий запас, розширяє інтонаційні, емоційно-експресивні можливості мовлення. Підготовка до прилюдних виступів (доповідей, промов, повідомлень) активізує мовленнєву діяльність студентів: спонукає до самостійного пошуку мовленнєвих засобів, письмового оформлення, вибору форм викладення матеріалу з врахуванням інтересів аудиторії; сприяє визначенню молодою людиною свого місця у суспільстві, своєї громадянської позиції.

Українська художня література, роль якої останнім часом знецінена, є джерелом як культури мовлення, так і загальнонародної моралі та духовності. Твори класиків української літератури знайомлять з минулим та сучасним життям українського народу, дають уявлення про народні традиції та набрання в усіх галузях життя. Художній стиль сприяє не лише вихованню естетичних смаків студентської молоді, забагаченню мовлення, емоційному висловленню особистих думок, але й образному мисленню, спонукає до художньої творчості (про що свідчать виступи та публікації, участь у творчих конкурсах молодих поетів), має неоцінений вплив на формування особистості, емоційно розвинутості, духовної багатості.

Ставлення до мови – показчик, який реагує на глибинні соціальні та соціально-психологічні процеси у суспільстві. Переосмінка соціальних ідеалів, зневаження моральних якостей людини – це не лише результати соціально-економічної, а й духовної кризи в країні, що відзеркалюється у мовленні. Тоді як розмовний стиль заслуговує загострення уваги. Суржик, жаргон, лайтив слова з ознакою людського мовлення сьогодні, що свідчить про внутрішньодіалектарний, безкультур'я, духовне збурження суспільства. Повсякденне спілкування в Україні має давні культурні традиції, в основі яких – толерантність, честолюбівність до співрозмовника. Українська мова, забагачена тисячовагатою, доброзичливістю до співрозмовника. Українська мова, збагачена чолігічним досвідом народу, має могутній моральний потенціал, який необхідно сприямати на виховання особистості молодої людини. Завдання викладача – започаткувати студентську молодь до народних мовленнєвих традицій (шанобливих звертань, широких привітань, народної мудрості, закарбованої у прислів'ях, поговорках, присказках тощо), виховувати побагату до рідного слова та відповідальність за збереження української мови перед наступними поколіннями.

Для виховання переконаності у молоді необхідно входити з її установок, отримувати її інтереси. Молодіжну аудиторію цікавить інформація з високим рівнем науковості, яка відображає практику життя, взаємозв'язок природних та суспільних явищ, молодіжні проблеми (ким, яким бути). Використання на заняттях з мови текстових матеріалів як фахового, так і соціального спрямування дає знання з різних галузей, розуміння та усвідомлення історичних надбань, здає студентів до громадських процесів та вирішення проблем суспільства (участь у громадсько-політичній діяльності, клубах, об'єднаннях, товариствах, науково-дослідницькій роботі, мистецьких, спортивних заходах тощо). Змісто-

99

вна спрямованість текстів допомагає викладачу досягти виховної мети навчання у вищому технічному закладі освіти – досягнення узгодженості між технологічним прогресом та моральним відродженням, переконаність студентів у необхідності набутих знань у майбутньому житті, підготувати майбутніх інженерів з високим рівнем професійної компетенції, гуманістичним підходом до світу, які орієнтується в сучасних історичних, економічних, культурних ситуаціях, зданих до вирішення сучасних проблем науки, техніки, суспільства.

Одним із завдань викладача мови є ознайомлення студентів зі словниками, їх систематизацією (лінгвістичними: однозвучними, двомовними, орфоепічними, орфографічними, етимологічними, термінологічними, універсалними тощо), спрямування студентів на самостійну роботу з довідниковою літературою. У словниках зафіксовані всі знання наші. Знати, берегти і примірювати ці знання – обов'язок кожного громадянина України. “Без новаги, без любові до рідного слова не може бути ні всебічної людської вихованості, ні духовної культури”, - писав С.Сухомлинський. ...Мовна культура – це живодайний корінь культури розумової, всього розумового виховання, високої, справжньої інтелектуальності” [3].

У процесі вивчення мови виховується всеобщіно розвинута особистість: від вдумливого читача, який вміє висловлювати власну думку, аналізувати й оцінювати явища дійності, грамотного, доплітливого й прискіпливого, який поважає рідне слово, наполегливо працює над культурою мовлення, до людини з активною життєвою позицією, творчою, самостійною, впевненою у майбутньому своєму та своєї країни.

Формування культури мовлення - це не тільки завдання вчителів-мовників, а й усіх педагогів. Мовлення кожного викладача повинно бути взре-цем для студентів. О.Гончар вважав, що “той, хто зневажливо ставиться до рідної мови, не може й сам викликати почуття до себе” [4]. Викладач повинен бути зразком почуття до рідної мови, не тільки на заняттях, а й в позаурядній час. Викладачі усіх навчальних дисциплін повинні зважати на неправильне мовне оформлення відповіді студентів: вимову, наголос, слововживання, синтаксичну будову речень, виправляти мовні недоліки.

Дбайно про культуру мовлення, викладач впливатиме на загальну культуру студента, через почуття до мови виховуватиме почуття до себе, пробуджува-тиме людську гідність, національну самоповагу, любов до майбутнього фаху, науки, відповідальність за вчинки. Викладач, формуючи професійну культуру, не повинен забувати про загальну культуру майбутніх інженерів, чинниками якої є шанобливе ставлення до національних та світових надбань культури, науки, професії; знання основ виробництва, історичних та сучасних тенденцій розвитку науки, економіки і суспільства; бажання запобігти екологічним та техногенним проблемам, формувати трудові навички, вміння, готовність до життєвої адаптації в умовах ринкових відносин, служити розвитку та процві-танию українського народу і держави.

Дбайно про культуру мовлення, викладач впливатиме на загальну культуру лю-

дності, вона може свідчити про її вік, характер, професію, належність до етноку-дини, вона може свідчити про здоров'я та настрій. З іншого боку, “мова, - літературного середовища і навіть стан здоров'я та настрій. З іншого боку, “мова, - як писце Е. Сенір, - є вказівкою на розуміння культури”, а функціонуюча в ній “лексика – налізнично чутливим показником культури народу” [1]. Професія

A problem of the linguistics methodical providing of teaching students of technical higher educational institutions to skills of professional speech is considered. On the material of study of features of scientific speech, shown in vocabulary and syntax, the system of tests, tasks and exercises, cooperant to making at students of skills of professional intercourse, is developed by authors.

Загальновідомо, що мова не тільки відзеркалює внутрішню культуру людності, вона може свідчити про її вік, характер, професію, належність до етнокультурного середовища і навіть стан здоров'я та настрій. З іншого боку, “мова, - як писце Е. Сенір, - є вказівкою на розуміння культури”, а функціонуюча в ній “лексика – налізнично чутливим показником культури народу” [1]. Професія

“лексика – налізнично чутливим показником культури народу” [1]. Професія

Мета занять з мови у технічному ВНЗ – формування мовних норм та мовленнєвих навичок у нів'ємні зміску з в'язку з вихованням людини з високим рівнем культури, моралі, національної самосвідомості.

Послдання навчання і виховання, викладання українською мовою є рушій-цем для розвитку нашої держави, народу, науки, техніки, мовленнєвих навичок у сучасних явищах, молодіжні проблеми (ким, яким бути). Використання на заняттях з мови текстових матеріалів як фахового, так і соціального спрямування дає знання з різних галузей, розуміння та усвідомлення історичних надбань, здає студентів до громадських процесів та вирішення проблем суспільства (участь у громадсько-політичній діяльності, клубах, об'єднаннях, товариствах, науково-дослідницькій роботі, мистецьких, спортивних заходах тощо). Змісто-

Література

- 1 Державна національна програма // Освіта. Україна ХХІ століття. – С.15.
- 2 Концепція національного виховання// Рідна школа. – 1995. № 6. – С.18.
- 3 Сухомлинський В. Слов'я рідної мови // Українська мова і література в школі. – 1968. - №12. - С.4.
- 4 Гончар О. Українська радянська література напередодні великого 50-річчя. - К.: Рад. письменник, 1967.

НАВЧАННЯ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА

І.Є. Намакштанська, Н.О. Куглер, Т.М. Гапонова

(ДонДАБА, Макіївка, Україна)

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ОРГАНІЗАЦІЙ ХХІ СТОЛІТТЯ

Збірник наукових статей

Комп'ютерна верстка: С.О. Гаков

Підписано до друку 06.05.2003.
Друк офсетний. Ум. - друк. арк. 13,5
Тираж 300 прим. Замовлення № 105
ДДМА. 84313, Краматорськ, вул. Шкадинова, 72

Формат 60x84¹/₁₆
Обл.-вид. арк. 12,7